

Finansdepartementet
fi.remissvar@regeringskansliet.se

Stockholm 2022-01-28

Kopia:
frida.niklasson@regeringskansliet.se

Fi2021/03461

Byggföretagens yttrande över remissen En skyldighet att beakta vissa samhällsintressen vid offentlig upphandling – Ds 2021:31

Byggföretagen är de enskilda byggföretagens bransch- och arbetsgivarorganisation och organiserar ca 3 800 bygg-, anläggnings- och specialföretag. Byggföretagen har tagit del av rubricerad remiss och vill framföra nedanstående synpunkter.

Sammanfattning

- Byggföretagen är positiva till pådrivande och samordnade krav inom hållbarhetsområdet men är tveksamma till effekten av föreslagen lagändring.
- Byggföretagen framhåller vikten av att upphandlande myndigheter samordnar riktlinjer för krav avseende klimat- och hållbarhet samtidigt som utrymme ges för teknikutveckling. Olika riktlinjer för kravställande riskerar att minska möjligheterna till effektivisering och utveckling av byggandet.
- Byggföretagen föreslår att Upphandlingsmyndigheten får i uppdrag att ge stöd till upphandlande myndigheter vid framtagande av riktlinjer så att enhetlighet och samstämmning uppnås. Detta gäller även om lagändring inte genomförs.

Inledning

Byggföretagen är positiva till att pådrivande krav ställs vid offentlig upphandling. Samtidigt måste krav ställas så att de främjar utveckling mot sund konkurrens, bättre klimat- och miljöprestanda samt bättre sociala och arbetsrättsliga förutsättningar. Byggsektorn har länge haft att hantera särkrav som hindrar utveckling av mer effektiva metoder för konstruktion och utförande av byggnadsverk. Industriellt byggande och standardisering har betraktats som negativa i stället för att de positiva möjligheterna tas tillvara och bidrar till minskad negativ påverkan av miljö och samhälle. Eventuell lagändring måste bidra till att förenkla och förbättra utvecklingen snarare än medföra ytterligare administrativa ålägganden.

Det upphandlingsrättsliga regelverket

I promemorian konstateras att det befintliga upphandlingsrättsliga regelverket redan nu ger ett mycket stort utrymme att beakta olika samhällsintressen vid offentlig upphandling. Byggföretagen håller med om detta. Flera av de befintliga möjligheter som nämns i promemorian är dock svåra för upphandlande myndigheter att tillämpa och följa upp i praktiken. Det gäller bland annat möjligheten att följa upp och utesluta företag med hänvisning till sociala krav enligt 13 kap. LOU och möjligheten att utesluta onormalt låga anbud. Även när det gäller särskilda arbetsrättsliga villkor för fullgörande finns svårigheter med tillämpning och uppföljning.

Byggföretagen vill understryka betydelsen av att de krav som upphandlande myndigheter är skyldiga att ställa i praktiken också kan ställas så att kravet blir relevant i den enskilda upphandlingen. Lika viktigt är det att kravet kan följas upp och att uppföljning faktiskt sker. Vi arbetar aktivt för en sund konkurrens och för att våra medlemmar inte ska behöva konkurrera med oseriösa företag. Byggföretagens medlemmar vittnar om problem med bristande förutsebarhet i upphandlingar avseende krav och utvärderingsmodeller samt förekomst av kommunala särkrav. När det gäller tekniska krav är det vanligt förekommande med föreskrifter om specifika lösningar, produkter eller till och med varumärken. Funktionskrav som kan stimulera till alternativa tekniska lösningar används inte lika ofta och livscykelegenskaper beaktas alltför sällan vid utvärdering.

Lagförslaget

I promemorian anges att nuvarande sk bör-regel (i LOU i 4 kap. 3 § och 19 kap. 2 §) ger stor frihet till upphandlande myndighet att bedöma hur och när under en upphandling hänsyn ska tas till olika samhällsintressen och att nuvarande bestämmelse inte ger någon möjlighet till domstolsprövning om sådan hänsyn inte tas. Aktuellt förslag kommer inte att innebära någon förändring i detta avseende. Även om nämnda bör-regel omformuleras som en skyldighet kommer det i praktiken inte finnas någon skyldighet för upphandlande myndighet att prioritera aktuella samhällsintressen till exempel framför ett lågt pris. Den upphandlande myndigheten avgör hur och när aktuellt intresse ska beaktas och någon skyldighet att redogöra för denna bedömning i den enskilda upphandlingen finns inte. Det kommer därmed inte vara möjligt att avgöra om den upphandlande myndigheten har fullgjort sin skyldighet eller inte. Några konsekvenser kan inte heller bli aktuella om en upphandlande myndighet inte följer den nya skyldigheten. I praktiken kommer därmed den föreslagna skyldigheten även fortsatt att fungera som en ”bör-regel”.

Byggföretagen ställer sig också frågande till hur föreslagna skyldighet att beakta arbetsrättsliga villkor när det är relevant med hänsyn till upphandlingens syfte

ska tillämpas i förhållande till befintlig skyldighet att ställa särskilda arbetsrättsliga villkor när det är behövligt (LOU 17 kap.).

Byggföretagen anser att det är angeläget att upphandlande myndigheter ges möjlighet att tillämpa och följa upp kravställning inom det stora utrymme som det upphandlingsrättsliga regelverket redan idag erbjuder vad gäller beaktande av olika samhällsintressen. För detta behövs andra åtgärder än att införa ytterligare en skyldighet i det redan omfattande och ibland svårtillämpliga upphandlingsregelverket. Det är komplicerat att utveckla relevanta krav och kriterier avseende klimat och miljö. Detta lämnas i föreslaget upp till varje enskild myndighet. Det är nödvändigt att ytterligare verktyg och stöd tas fram för att upphandlande myndigheter ska kunna ställa relevanta krav. Förslagsvis uppdras åt Upphandlingsmyndigheten att ge tydliga instruktioner för upprättande av riktlinjer inom alla olika upphandlingsområden.

Det är viktigt att använda funktions- eller prestandakrav, snarare än att låsa till viss teknik, för att möjliggöra teknikutveckling och användning av nya metoder. För att exempelvis uppnå klimatneutral byggsektor till 2045, så som *Färdplan för klimatneutral, hållbar och konkurrenskraftig bygg- och anläggningssektor* har som slutmål, krävs både bred användning av dagens spetsteknik och utveckling av teknik som är både klimatneutral och hållbar.

Vidare noterar Byggföretagen att det blir obligatoriskt för upphandlande myndighet att beakta klimatet medan övriga miljöfrågor ska beaktas när de är relevanta. Detta riskerar att leda till suboptimeringar om helhetstänk i hållbarhetsbegreppet förloras. Tiden för att ta hand om ett problem i taget är ute och hållbara lösningar måste lösa flera problem samtidigt och framför allt inte skapa nya problem.

Konsekvenser

Enligt promemorian talar övervägande skäl för att det bör bli obligatoriskt för upphandlande myndigheter att beakta miljön samt sociala och arbetsrättsliga aspekter när de upphandlar. Den bedömning som redovisas är dock mycket övergripande och en analys av vilken påverkan ändringen kan innebära för företagen saknas helt. Byggföretagen anser att konsekvensbedömningen också är mycket generell i sitt konstaterande att förslaget antas medföra marginellt ökade kostnader. Inom bygg- och fastighetssektorn kommer omfattande utveckling av teknik, metoder och material att krävas, initialt innebär det en fördyring som inte får medföra att förslag i framkant, med stor effekt för minskad negativ hållbarhetspåverkan, väljs bort på grund av kostnad för denna nya teknik. Vi ser redan i dag tendensen att beställande led inte har helhetstänk där livscykelperspektivet vägs in även i den ekonomiska utvärderingen. En initial kostnad som medför minskade driftkostnader, mindre inbyggd miljöskuld och lägre kostnad för framtida åtgärder i byggnaden ryms inte i projektbudgeten

eftersom denna enbart omfattar själva byggfasen. Den föreslagna lagändringen bidrar inte till att komma till rätta med denna problematik.

Slutsats

Byggföretagen bedömer att det finns risk att förslaget leder till en tung administrativ börda och spretig kravställning till nackdel både för upphandlande myndigheter och för företagen och till oklar nytta för klimatet. De problem med otydliga och icke relevanta krav tillsammans med begränsad avtalsuppföljning, som finns redan i dag, riskerar i stället att öka. Detta kan gynna oseriösa företag och därmed snedvrída konkurrensen. Byggföretagens bedömning är att föreslagen reglering inte innebär någon verklig förändring jämfört med nuvarande reglering och av ovan angivna skäl inte innebär en förbättring för våra medlemmar.

Frågor med anledning av detta remissvar kan ställas till miljöexpert Marianne Hedberg (marianne.hedberg@byggforetagen.se, 08-698 58 36), eller affärsjurist Sanna Wallerstedt (sanna.wallerstedt@byggforetagen.se, 08-698 5811).

BYGGFÖRETAGEN

Catharina Elmsäter-Svärd
Verkställande direktör